

Загальний метод боротьби з корупцією повинен базуватися на усвідомленні суспільної важливості цієї проблеми, наявності стратегії здійснення конкретних практичних заходів, участі в них громадськості, діяльності державних адміністрацій та контролюючих органів із залученням засобів масової інформації, представників підприємств приватного сектору тощо.

Все вищевикладене має сприяти проведенню подальших наукових досліджень, наданню науково обґрунтованих практичних рекомендацій і прогнозів антикорупційним органам щодо обрання більш ефективної стратегії протидії проявам корупції, втіленню нових критеріїв оцінки їх діяльності. Для цього необхідно враховувати результати і наслідки не лише кримінально-правових, а й інших заходів, спрямованих на нейтралізацію цих негативних соціальних явищ.

Вовчок Роман Юрійович,

аспірант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності Навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАГРОЗИ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

У сучасних умовах протидія корупційним злочинам вимагає не лише високого професіоналізму суб'єктів протидії цим деліктам, але й ефективної системи забезпечення безпеки негласних співробітників, залучених до цього процесу. Негласні співробітники відіграють ключову роль у викритті складних корупційних схем, однак при цьому постають перед численними загрозами. Тому неналежний рівень їх захисту може мати серйозні наслідки як для самих співробітників, так і для успішності кримінальних проваджень щодо корупційних злочинів.

Неможна оминати увагою недосконалість законодавства, що регламентує застосування заходів забезпечення безпеки негласних співробітників. Це обумовлює відсутність реальних гарантій захисту конфідентів під час та після розслідування корупційного злочину.

В умовах недосконалого законодавства або корумпованої правоохоронної та судової системи, сам негласний співробітник може бути об'єктом фабрикації матеріалів кримінального провадження або потерпілим від розголошення певних відомостей тощо. Наприклад, йому можуть інкримінувати провокацію підкупу (ст. 370 КК України), навіть якщо його дії були санкціоновані та задокументовані.

У практиці НАБУ адвокати неодноразово намагалися звинуватити агентів у «вимушуванні» чиновників до отримання неправомірної вигоди, аби знівелювати результати досудового розслідування.

В умовах витоків інформації у корумпованій правоохоронній системі дані про негласних працівників можуть стати відомими стороннім особам. Це стосується: персональних даних (ім'я, місце роботи, адреса); відомостей про роль у конкретному кримінальному провадженні; матеріалів відео- та аудіофіксації, де може бути впізнана особа. Такі випадки відомі у практиці ВАКС, коли захист намагався через суд домогтися розкриття повних даних агента, що створювало пряму загрозу його безпеці.

Фігуранти корупційних справ наразі здатні забезпечити тиск на негласних співробітників шляхом подання численних адвокатських запитів на розкриття даних негласного співробітника, ініціювання кримінальних проваджень проти останнього, а також звернення до суду з клопотанням про визнання доказів, зібраних за їх участю, недопустимими.

Правові загрози є одними з найскладніших, адже вони безпосередньо пов'язані з недосконалістю законодавства та можливістю його використання проти самого агента. У корупційних справах, де на боці фігурантів діють досвідчені адвокати, правові ризики зростають у кілька разів.

Передусім важливим є чітке нормативне врегулювання статусу негласних співробітників. На сьогодні українське законодавство не містить достатньо чітких положень, які б визначали правовий статус негласних працівників, їхні гарантії та межі відповідальності. Це створює прогалини, якими користуються захисники підозрюваних. Необхідно на рівні закону закріпити процесуальні гарантії анонімності та недоторканності негласних працівників.

Потребує удосконалення процедур допустимості доказів. Одна з найбільших проблем полягає у спробах адвокатів поставити під сумнів легітимність доказів, здобутих за участі агента. Для уникнення таких випадків необхідно встановити прозорі процедури санкціонування НСРД, а також створити уніфіковані стандарти для фіксації доказів.

Таким чином, усунення правових загроз потребує системних законодавчих змін, спрямованих на захист агентів від маніпуляцій із боку впливових фігурантів та їхніх захисників.